

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи
Дніпровського національного
університету імені Олеся Гончара

Олег МАРЕНКОВ

2026 р.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації
Алексєєнка Артема Ігоровича «Форма правління як чинник модернізації
політико-інституційних відносин в умовах демократичних трансформацій»,
представленої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 052
Політологія

Витяг

з протоколу № 1 від 30.01. 2026 року міжкафедрального наукового
семінару
факультету суспільних наук і міжнародних відносин
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

Голова міжкафедрального наукового семінару факультету суспільних наук і
міжнародних відносин д-р політ. наук, проф. В. В. Кривошеїн

Секретар міжкафедрального наукового семінару факультету суспільних
наук і міжнародних відносин канд. філос. наук, доц. В. А. Вершина

ПРИСУТНІ 17 з 18 членів міжкафедрального наукового семінару: д-р політ.
наук, проф. Кривошеїн В.В.; д-р політ. наук, проф. Шуліка А.А.; д-р філос. наук,
проф. Шевцов С.В.; канд. філос. наук, доц. Вершина В.А.; канд. соціол. наук,
доц. Бойко В.А.; д-р філос. наук, канд. соціол. наук, доц. Бродецька Ю.Ю.; канд.
політ. наук, доц. Головка І.К.; д-р політ. наук, проф. Іщенко І.В.; д-р філос. наук,
проф. Кулик О.В.; д-р соціол. наук, доц. Ніколенко В.В.; д-р філос. наук, проф.
Окороков В.Б.; д-р філос. наук, проф. Павлова Т.С., канд. політ. наук, доц.
Петров П.Г.; д-р політ. наук, проф. Ставченко С.В.; д-р філос. наук, канд. соціол.
наук, доц. Ходус О.В.; д-р філос. наук, доц. Шаталович О.М.; канд. політ. наук,
доц. Щербак В.М.

Відсутній: д-р політ. наук, проф. Висоцький О.Ю

Запрошені: канд. політ. наук, доц. Лясота А.Є. (наук. керівник), Алексєєнко А.І.
(здобувач)

Порядок денний: розгляд і обговорення дисертаційної роботи Алексеєнка Артема Ігоровича «Форма правління як чинник модернізації політико-інституційних відносин в умовах демократичних трансформацій», представленої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 Політологія.

Тема дисертації затверджена вченою радою Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара 30.05.2022 р. протокол №12.

Науковий керівник: канд. політ. наук, доцент, доцент кафедри політології, соціології та публічного управління Лясота А.Є.

СЛУХАЛИ:

Обговорення дисертації Алексеєнка Артема Ігоровича «Форма правління як чинник модернізації політико-інституційних відносин в умовах демократичних трансформацій», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 Політологія.

За результатами перевірки дисертаційної роботи Алексеєнка Артема Ігоровича «Форма правління як чинник модернізації політико-інституційних відносин в умовах демократичних трансформацій» на плагіат програмою «Strikerplagiarism» зроблено висновок: робота Алексеєнка А.І. має достатній рівень оригінальності (95,51%) і може бути допущена до захисту.

Перевірку на плагіат здійснювала комісія у складі: канд. філос. наук, доц., доцент кафедри філософії Вершина В.А., канд. соціол. наук, доц., доцент кафедри політології, соціології та публічного управління Гудзенко О.З., аспірант кафедри політології, соціології та публічного управління Бойко В.В.

Роботу було розглянуто двома фаховими експертами: д-р політ. наук, проф., завідувач кафедри міжнародних відносин Іщенко І.В; канд. політ. наук, доц., доцент кафедри міжнародних відносин Петров П.Г.

Робота виконана на 9 авторських аркушах і містить такі складові частини: анотація, зміст, вступ, основна частина, висновки, список використаної літератури. Для викладення основних положень дисертації, що розглядається, слово надається здобувачу Алексеєнку А.І. Будь-ласка, регламент виступу – до 20 хвилин.

Доповідь здобувача Алексеєнка А.І.:

Шановний головуєчий, шановні члени міжкафедрального семінару, шановні колеги!

Тема дисертації «Форма правління як чинник модернізації політико-інституційних відносин в умовах демократичних трансформацій».

Актуальність теми нашого дослідження полягає в наступному.

Політико-інституційна конфігурація сучасних форм правління привертають увагу наукової спільноти як міждисциплінарна проблема нормативного забезпечення активізації та підтримки демократичного

політичного розвитку на макрорівні. Крім того, вона досліджується як сукупність механізмів адаптації політичних систем до реалій нового цифрового світу.

Класичний політико-правовий дискурс щодо статусу та векторів політичної еволюції форми правління акцентував увагу на нормативних засадах функціонування політичних інститутів. Натомість у нових реаліях глобального світу стає важливою динамічна характеристика політико-інституційних взаємодій. Вони утворюють складну реальність реалізації публічних та непублічних політичних інтересів, політичних позицій та переваг, яка виходить далеко за межі формальних приписів. Відповідно політична сутність та значення форми правління перетвориться з сукупності жорстких та консенсусно затверджених нормативів на гнучкі та ситуативно зумовлені правила політичної гри.

Домінування політичної доцільності над принципами верховенства права значно спотворює сутність форми правління як довготривалого, надійного та міцного каркасу демократичної політичної системи. Політичні актори як в демократичних, так і в автократичних політиях усвідомлюють потенціал зміни форм правління з метою набуття переваг в ефективності макрополітичного менеджменту, захисту стратегічних пріоритетів, зміни балансу між політичними суперниками.

У зв'язку з кризовими подіями пандемії COVID-19 та масштабною глобальною дестабілізацією, спричиненою російською агресією проти України, політико-інституційні відносини набувають фрагментарності, втрачають тривалість та системний характер. Десятиліттями збудований інституційний баланс гілок влади як у сталих демократіях, так і в трансформаційних суспільствах, перебуває під впливом неконвенційних спроб корекції та одностороннього використання інституційної структури на користь окремих політичних груп. Форма правління опиняється під подвійним тиском. З одного боку, вони стають об'єктом реформування з боку правлячих еліт, які прагнуть легітимізувати свій стан та продовжити термін перебування при владі у будь-який спосіб. З іншого боку, вони стають джерелом для невдоволення опозиційних груп, контреліт та громадянських активістських спільнот, які в цифрову добу набувають дедалі більшого значення.

В умовах сучасної України конфігурація форми правління виступає одним з ключових напрямків зусиль щодо євроінтеграції, а також забезпечення консолідації суспільства в умовах війни. Непорушність конституційних правил взаємодії між політичними інституціями створила умови для тривалого опору діям країни-агресора. Водночас період повоєнного відновлення буде вимагати поновлення правил політичної конкуренції, гнучкого (ліберального) ставлення до політичної опозиції та в цілому проявів політичного плюралізму. За цих умов актуалізується питання тимчасової форми правління або перехідних режимів функціонування наявних конституційних моделей.

Також формування національної моделі форми правління парламентського республіканського типу (яка буде відповідати зразкам більшості країн ЄС) вимагає оцінки функціональності та спроможності українських політичних інститутів в контексті глобальної політичної гри. Таким чином, актуальність теми дисертації зумовлена пріоритетами розвитку міждисциплінарного наукового дискурсу щодо форм правління, а також практичними тенденціями видозміни та пошуку нових конфігурацій в умовах демократичних трансформацій.

Об'єктом дослідження є політико-правові засади демократизації в складних умовах глобального політичного розвитку.

Предметом дослідження є комплексне значення форми правління як чинника модернізації політико-інституційних відносин в умовах демократичних трансформацій.

Метою роботи є встановлення значення форми правління як чинника модернізації політико-інституційних відносин в умовах демократичної трансформації.

Мета роботи розкривається в реалізації наступних завдань.

- з'ясувати специфіку міждисциплінарного та фахового дискурсу щодо політичного значення форми правління, а також вектору еволюції форм правління в умовах демократизації;

- оцінити сучасні методологічні підходи щодо інститутотворного впливу форм правління для сучасних політичних відносин;

- розкрити специфіку модернізації політико-інституційного дизайну в рамках трансформації сучасних конституційних монархій та мережних республік з урахуванням виміру цифровізації політики;

- виявити ознаки модернізаційного впливу форми правління на процеси демократизації та/або автократизації політичних відносин між гілками влади;

- з'ясувати джерела політичної суб'єктності та інституційної спроможності в сучасних сталих демократіях, які актуальні для впровадження в трансформаційних політиях;

- встановити співвідношення між системністю та спонтанністю реформ форм правління в умовах демократизації та «демократичного відкату» (відходу від демократичних практик);

- виявити напрямки та риси діяльності з оптимізації парламентсько-президентської форми правління в Україні з урахуванням специфіки військового часу та перспектив повоєнного відновлення.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше у вітчизняній політичній науці було встановлено зміст та значення форми правління як чинника модернізаційних перетворень політико-інституційних відносин в рамках процесів демократизації.

Вперше

- виявлено модернізаційний потенціал форми правління в контексті функціонування демократизації політичних інститутів, який полягає в нормуванні статусу-кво демократичної політичної участі, балансу представлення влади та опозиції забезпечення прав міноритарних спільнот тощо;

- розкрито ознаки інституційної спроможності гілок влади в рамках функціонування парламентської форми правління, до яких належить політична ініціативність, яка полягає в просуванні певних законодавчих змін та законодавчої підтримки політико-інституційних взаємодій, фокусування уваги на стратегічному курсі, яке полягає у збереженні макрополітичної сталості держави на основі позицій представницької, виконавчої та судової влади, співвимірності політичної активності та адекватності реакції на політичні події в умовах політичних криз;

- оцінено демократизаційний потенціал мережної республіки як форми правління, що забезпечує горизонтальну взаємодію наявних політичних інститутів включно із локальними і регіональними громадами, а також громадянського суспільства з інститутами публічної представницької влади з метою забезпечення внутрішньої консолідації політичної системи та ефективного реагування на кризові виклики

Уточнено

- параметри авторитаризації демократичної політико-інституційної взаємодії на основі врахування мотивації спроб реформ форми правління. До них належать: зростання кількості односторонніх контрольних-обмежувальних ініціатив з боку певних інститутів, зміцнення ролі неформальних практик ухвалення макрополітичних рішень з усуненням діяльності легітимних та апробованих механізмів, звуження практик та ситуацій публічних обговорень концептуального змісту законодавчих перетворень форм правління на основі консенсусу політичних груп суспільстві;

- емпіричні маркери мінімальної демократичної достатності, які стосуються ефективності функціонування форм правління як механізмів гарантованого представництва інтересів та можливості арбітражу в політичні конфліктах і протистояння. У цьому контексті доведено, що «провальні держави» (failed states) втрачають функціональність внаслідок первинної дисфункції розподілу влади та її концентрації в руках однієї політичної групи;

- практика асинхронності політико-інституційної взаємодії, яка полягає у порушенні нормативних термінів та результатів політико-інституційного контакту та функціонування. Асинхронність виникає внаслідок порушення режимів інституалізації демократичних практик та домінування практик формальності (імітаційності) в режимах функціонування базових політичних інститутів.

Набуло подальшого розвитку

- розкриття специфіки демократичної політичної суб'єктності судової влади, яка полягає в застосуванні права вето в кризових умовах у відповідь на виникнення особливого реформаційного стану громадської думки та суспільного консенсусу щодо реформ форми правління;

- з'ясування вихідних умов оптимальної національної моделі парламентсько-президентської форми правління в Україні, які полягають у фіксації вирішальної ролі спроможного двопалатного парламенту в пролонгації демократичних реформ та закріпленні практик демократичної політичної участі й повноти реалізації принципів політичного плюралізму.

У першому розділі під назвою *«Теоретико-методологічні засади дослідження форми правління як чинника модернізації політико-інституційних відносин»*.

Доведено, що методологічні засади оцінки демократизаційної ролі форми державного правління ґрунтуються на трьох основних групах дослідних інструментів. Першою є неінституціоналістський підхід, який в кожному окремому випадку має отримати окреме визначення в рамках нашої роботи. Неінституціоналізм розкриває значення неформальних та непрофільних інституцій в процесах ухвалення рішень щодо конституційних реформ. Інноваційна «кооперативна» (колаборативна, мережна) перспектива дозволяє враховувати схильність різних політичних систем до конституційних інновацій на основі горизонтальної міжінституційної співпраці. Нормативно-правовий підхід в рамках політико-правових дебатів набуває значення в рамках оцінки перспектив політичних перетворень та встановлення та фіксації нових ролей та нових акторів у контексті модернізації форми правління.

У другому розділі, який має назву *«Модернізація політико-інституційного дизайну сучасних монархій та республік: між нормами права та політичною доцільністю»*, показано, що розв'язання дилеми між демократизацією та автократизацією форм правління залежить від балансу інтересів та чіткості формальних і неформальних правил політичної гри. В умовах конституційних монархій наступ на традиційні демократичні цінності не може бути здійснений через формальне узгодження монархічним головою держави. Глибинна держава в сучасних європейських демократіях намагається просувати квазіавтократичні практики в контексті реформ електронного врядування та цифрової політичної участі. Подекуди це означає нехтування базовими можливостями політичного представництва, оскільки формується токсичне середовище політичного свавілля.

У третьому розділі, який має назву *«Зміни форм державного правління як передумови інституційної спроможності демократичних політичних режимів»*.

На основі емпіричних матеріалів продемонстровано, що зусилля для перспективної трансформації форми державного правління в Україні в напрямку

парламентської республіки мають конкретні пункти відповідності та вектори зосередження зусиль з досягнення іншого статусу в міжнародних оцінках. Вони вимагають консолідованості з боку всіх гілок публічної влади і суспільства. У повоєнний період має спостерігатися інший рівень політичної співпраці в рамках досягнення високого рівня конституційного законодавства та практик політичного правозастосування. Підкреслено, що конструювання модернізованої парламентської республіки в Україні зустрічає обопільний опір еліт та політичної громадськості. В умовах війни будь-які реформаційні кроки сприймається як недоречні. Однак концептуальна розробка й обговорення в рамках підготовки придатного варіанту національної моделі парламентської республіки є і може бути вагомим політичним завданням для експертних та академічних структур України.

У нашому дослідженні ми дійшли таких **ВИСНОВКІВ**.

Політологічна рецепція зміни модернізаційного значення форму правління є більш поміркованою, ніж міждисциплінарне конституювання інституційної спроможності. Вона має чіткі виміри, які фіксуються незаангажованими дослідними центрами. Проте основними напрямками політологічного теоретизування стосовно форми правління є питання імітативності та реальності розбудови демократичних інституцій.

Методологічні інструменти до розкриття значення форми правління як чинника модернізації політико-інституційних взаємодій зосереджені на неоінституціоналістських підходах, які фіксують динаміку та різноманіття політико-інституційного процесу. Неформальні інститути та «непрофільні» політичні гравці включно з експертними групами стають чинниками розбудови демократичної політико-інституційної взаємодії в період демократичного транзиту.

Політико-інституційний вимір модернізації провідних форм правління в сучасному світі, якими є республіка і монархія, розкриває низку обставин, які перебувають за межами традиційного класичного тлумачення форм правління. В рамках так званої «мережної республіки» утворюються неформальні політико-інституційні мережі ухвалення рішень, які працюють на межі демократичної достатності. Практики політико-інституційних відносин в цих системах здебільшого неформальні. Водночас в умовах сталої демократії це швидше легітимний спосіб реалізації політико-інституційного потенціалу та формування команд (task teams) задля реалізації певних макропроектів.

Європейські монархії-демократії також демонструють тенденцію до реінституціоналізації політичного впливу та політичної ініціативи. Зокрема це видно на прикладі проактивної ролі іспанської монархії, яка має традиційно сильні позиції в мережах вироблення політики з часів транзиту від режиму Франко. Сучасна монархія Нідерландів також дещо виходить за межі символічної ролі, намагаючись коригувати діяльність урядів та парламентських

коаліцій які набувають екстремальних рис.

Форма правління як чинник демократизації має низку тверджень щодо розвитку потенціалу так і зауваження щодо викликів. Автократизація молодих демократій та гібридних режимів стала реальністю, яка зафіксована в численних міжнародних звітах та експертних оцінках. Вона полягає у зосередженні повноважень та уникненні розмежування предметів відання між різними інституціями. Здійснення встановлення контролю одночасно над представницькою та виконавчою гілками забезпечується на основі просування лояльних політичних кандидатур за умови підтримки популістської політичної більшості парламентах і суспільстві. Конфігурація форми правління сучасної Республіки Угорщина набуває виразного етнократичного, національно орієнтованого характеру. Це виразно дисонує з ліво-ліберальними настановами сучасного ЄС. Таким чином, процеси автократизації підривають загальне значення та цілі просування й укріплення сталої демократії в Європі. Шляхом демократизації сучасної Угорщини може стати корекція національної форми правління з метою посилення функцій і повноважень національного парламенту. Кейс Угорщини є важливим для України, оскільки в цій країні зберігається однопалатний парламент, що є певним атавізмом соціалістичної демократії та інституційною передумовою авторитаризації політичної системи, оскільки зникає один з інституційних запобіжників неформального єдиновладдя.

Контекст політичний суб'єктності в політико-інституційних відносинах має політичний і правовий виміри. Поняття суб'єкту є правовим. Водночас у контексті дискурсу форми правління політична суб'єктність означає спроможність певного інституту ініціювати дії з реформування форми правління (уточнення повноважень та оцінку ухвалених рішень) з точки зору відповідності конституції. У цьому плані політична суб'єктність перевищує значення політичного актора, оскільки набуває рис правової належності, тобто не лише можливості, але й обов'язковості. Імітативність та формальність реформ є однією з важливих перешкод системності реформ з демократизації та їх дієвості. Оголошення про розподіл влади між гілками в конституції вимагає тривалої практики міжінституційних взаємодій, в рамках яких партнерські стосунки встановлюються не через неформальне прагнення уникнути процедурних бар'єрів, а через усвідомлення користі законності, її вигід та переваг для кожної з інституцій. Відповідно конституційні реформи в Україні також мають спиратися на досвід балканських та центральноєвропейських країн з метою усунення практик імітування, угод мовчазної згоди та формалізації публічних обговорень за суттю.

В українському вимірі модернізаційних реформ форми правління проявилися риси непослідовності, переважання міркувань політичної доцільності, системного недотримання планів демократизації. В українських умовах належить розробляти низку законів та підзаконних актів, які

гарантуватимуть та регламентуватимуть оперативну експертизу з боку судової влади поточних законодавчих ініціатив та процесу законотворчості. Також доречним є утворення консультативного форуму науково-дослідних експертних та правових інституцій, об'єднань політичних експертів та правників-конституціоналістів стосовно оптимальної реалізації реформ щодо демократизації форми правління. Якісна та своєчасна реалізація конституційної реформи форми правління має забезпечити поштовх для демократизації політичної системи України та підвищити рівень відповідності вимогам євроінтеграції.

Дякую за увагу!

ЗАПИТАННЯ ТА ВІДПОВІДІ

Д-р філос. наук, проф., професор кафедри філософії Шевцов С.В.:

У своєму дослідженні, якщо судити з Вашої доповіді, ви розрізняєте модернізаційний потенціал конституційних монархій та республік (звісно у випадку, якщо це демократичні режими). Скажіть будь ласка, якими є основи інституційної спроможності сучасних демократичних монархій?

Здобувач Алексеєнко А.І.:

Докази інституційної спроможності монархічного голови держави формується на основі того що королівські доми мають можливість неформальної підтримки лояльності більшості суспільства. Попри непублічність їх практик, вони є цілком законними. Відповідно критика неспроможності монархії виникає на основі незадоволеності всієї системою, яка декларує широке представництво, проте задовольняє інтереси вузьких груп. Спроможність сучасної конституційної монархії як інституту підтверджується втручанням голів держав до різних сфер життєдіяльності суспільства. Ілюзія контролю та впливу є настільки всезагальною, що окремі науковці висловлюють занепокоєння зміною змісту міжінституційного балансу влади. Сучасні конституційні монархії Об'єднаної Європи отримали нове «амплуа» у вигляді підтримки інституційної сталості демократичних політичних систем або забезпечення можливості своєчасного арбітражу, а також стримування невмотивованих конституційних інновацій.

Д-р філос. наук, проф., професор кафедри філософії Павлова Т.С.:

Оскільки поняття «форма правління» має міждисциплінарне значення, наведіть будь ласка Ваше авторське визначення цього явища, що ви мали на увазі?

Здобувач Алексеєнко А.І.:

На мою думку, спроможність генерувати дефініції змішаних форм державного правління є показником наукової новизни. У сучасних корпоративних розробках ідентифікація гібридних форм слугує для виявлення нюансів політико-інституційної взаємодії. При цьому наголошується на

внутрішній зумовленості відмінностей з класичним зразком. На емпіричному матеріалі конкретних країн конституційно-правові дослідження виявляють прагнення національних еліт та політичних лідерів модифікувати класичні форми політико-інституційної взаємодії відповідно до реального балансу реформаційних та контрреформаційних сил в тій чи іншій країні. Отже, політологічне прочитання форми правління фіксує її стан не лише в емпірично-статистичному вимірі, але й в контексті відповідності нормативним принципам. На відміну від правознавчої традиції, політологи прагнуть ідентифікувати варіації функціонування політичних інститутів та актуальне значення політичної норми. Остання формується як сукупність дієвих практик, а не як наслідки політичного правозастосування.

Д-р політ. наук, проф., завідувач кафедри міжнародних відносин Іщенко І.В.:

Як би Ви охарактеризували параметри явища автократизації сучасних форм правління та відповідно демократичних політичних систем на національному та міжнародному рівні?

Здобувач Алексєєнко А.І.:

Етапи автократизації як специфічного процесу політико-інституційних відносин в межах форми державного правління виглядають як процес неформального (непублічного) зосередження влади в одному центрі поза межами визначених конституційних повноважень. Цей процес має прояв у конкретних рішеннях, проте не завжди є частиною перетворень, очевидною для експертного та академічного середовища публічних спостерігачів. Критика ліберальної демократії Заходу з боку дослідників з країн «Великого Півдня» дає змогу побачити картину впливу соціально-економічного середовища на функціональність форми державного правління. Демократичні політичні режими виявилися нездатними прогнозувати зростання вимог до держави з боку верств населення, які залежать від патерналістських рішень та політик, які гарантують стабільний рівень споживання. Відповідно автократизація у вигляді одноосібних рішень лідерів та впливу на представницькі інституції виявилася легким варіантом для зменшення претензій до системи. Глобальний баланс сил впливає на національне управління. Зміни в міжнародних нормах, динаміці торгівлі або регіональних альянсах (наприклад, зростання багатосторонніх організацій або зміни у впливі наддержав) можуть вимагати конституційних змін для узгодження внутрішнього законодавства з глобальними очікуваннями, забезпечення економічних партнерств або утвердження суверенітету.

Д-р політ. наук, проф., декан факультету суспільних наук і міжнародних відносин Кривошеїн В. В.:

Якими є Ваші методологічні підходи щодо виявлення особливостей політико-інституційних взаємодій в рамках функціонування сучасних форм правління?

Здобувач Алексєєнко А.І.:

На нашу думку, стратегічний та середній, рівні та загальний тип політико-інституційної взаємодії є ще одним важливим аспектом розуміння модернізаційного потенціалу форм правління. Можливість досягнення певних корпоративних та групових цілей є основою конституційних реформ. Натомість публічне обґрунтування доцільності тієї або іншої форми правління апелює до класичних цінностей загального добробуту та якнайповнішого задоволення вимог і потреб громадян. Відповідно основними методологічними векторами в нашому дослідженні слід вважати розкриття ресурсів підвищення інституційної спроможності представницької демократії в умовах швидкої зміни громадської думки, комунікаційних маніпуляцій, відвертих зовнішніх комунікаційних втручань тощо. Суб'єктність урядів, які виникли на основі парламентських коаліцій та які перебувають під тиском медіапровокації, перебуває в ситуації пошуку засобів і запобіжників інституційної сталості, яка і визначає специфіку політико-інституційної взаємодії. Неінституціоналізм розкриває значення неформальних та непрофільних інституцій в процесах ухвалення рішень щодо конституційних реформ. Інноваційна «кооперативна» (колаборативна, мережна) перспектива дозволяє враховувати схильність різних політичних систем до конституційних інновацій на основі горизонтальної міжінституційної співпраці.

Канд. політ. наук, доц., доцент кафедри міжнародних відносин Щербак В.М.:

У Вашому виступі пролунало нове для мене поняття, яке багато хто почув вперше: мережної республіки. Як воно співвідноситься із вже відомими поняттями політології і публічного врядування, зокрема, «глибинної держави»?

Здобувач Алексєєнко А.І.:

Оскільки концепція «глибинної держави» та її вплив на демократичне управління є спірною та критично дискусивною темою, прямі посилання на першоджерела або академічні дослідження, що спеціально стосуються взаємодії гілок влади в цьому контексті, обмежені. Однак є свідчення академічних та експертних джерел, які обговорюють «глибинну державу», бюрократичний вплив та міжгалузеву динаміку в демократичних системах, спираючись на літературу з політології, історичні аналізи та достовірні коментарі, доступні в моїй базі знань станом на серпень 2025 року. Колаборативні коаліції політичних інститутів в рамках «мережної республіки» формуються як ситуативно, так і системно. Сучасні дослідники з'ясували, що в практиках країн ЄС існують політико-інституційні колаборації в рамках реалізації політик ЄС, європейських проектів та заходів з поглиблення євроінтеграції. Означені коаліції діють на засадах взаємної вигоди та підтримки і забезпечують розвиток політико-інституційних відносин у потрібному напрямку. Метафора «мережної республіки» з'являється в нашому дослідженні як реакція на збільшення впливу застосування технологій e-governance та інших подібних рішень у політико-

інституційних відносинах. Вони полягають у пришвидшеному розгляді процедурних питань та уточненні формулювань порядку денного з метою усунення недоречностей, викликаних традиційним прочитанням функціоналу та предметів відання гілок влади.

ВИСТУП НАУКОВОГО КЕРІВНИКА

Канд. політ. наук, доцент, доцент кафедри політології, соціології та публічного управління Лясота А.Є.:

Шановний головуєчий, шановні члени міжкафедрального семінару!

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії Алексеєнка А.І. пропонує глибоке дослідження критичної ролі, яку відіграють сучасні інституційні конфігурації форм правління у формуванні процесів політичної модернізації в періоди демократичних змін. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю встановлення, яким чином різні форми правління (зокрема, ліберальні демократії, авторитарні режими та гібридні політичні системи), впливають на траєкторію демократизації, стабільність інституцій та загальну якість політичного життя. Робота має на меті зробити внесок як у теоретичні дебати, так і в практичні політичні дискусії щодо сприяння консолідації та реформам форм державного правління в різних політичних контекстах.

Основні дослідницькі завдання, поставлені автором, включають розробку модернізаційного потенціалу форм правління в контексті функціонування демократичних політичних інститутів, розкриття ознак інституційної спроможності гілок влади в рамках функціонування парламентської форми правління, оцінку демократизаційного потенціалу «мережної республіки» як специфічної моделі форми державного правління в умовах цифровізації, уточнення параметрів авторитаризації демократичної політико-інституційної взаємодії на основі врахування мотивації спроб реформ форми правління, обґрунтування емпіричних маркерів мінімальної демократичної достатності форми правління. Крім того, дослідження спрямоване на визначення механізмів, за допомогою яких сучасні форми правління сприяють або перешкоджають процесу інституційних реформ, розвитку політичної участі, верховенства права та поглиблення демократії. У тексті дисертації А. І. Алексеєнку вдалося синтезувати означені положення до цілісної концептуальної основи, яка пояснює взаємозв'язок між інституційною структурою форм правління та шляхами демократизації, підкреслюючи як можливості, так і обмеження, пов'язані з найбільш поширеними формами правління (монархіями та республіками тощо).

Методологія дослідження, застосована Алексеєнком А. І. в цій дисертації, є міждисциплінарною та комплексною. Автор використовує порівняльний аналіз для вивчення тематичних досліджень форм правління з різних регіонів та політичних систем, що дозволяє отримати нюансоване розуміння контекстуальних факторів впливу політико-інституційних взаємодій на

модернізацію сучасних форм правління. Інтеграція актуальних досягнень політичних наук, публічного врядування та конституційного права ще більше підвищує наукову значущість дослідження.

У дисертації автор демонструє високий ступінь наукової результативності, ефективно вирішуючи всі окреслені дослідницькі завдання. У роботі представлено чинники інституційного удосконалення форм правління, що уточнює їхні визначальні риси, історичну еволюцію та їхню роль на різних етапах демократизації. Емпіричні дані, зібрані з тематичних досліджень, підтверджують основний аргумент дисертації про те, що форма правління суттєво впливає на темпи та якість політичної модернізації.

Дослідження Алексеєнка А. І. підкреслює, яким чином сучасні розвинені демократії спроможні сприяти більш стабільним та інклюзивним інституційним реформам. При цьому, як зазначає автор у 2 розділі роботи, сучасні гібридні режими (зокрема, Угорщина) переживають застій або регрес через конкуруючі автократичні та демократичні інституційні елементи. Дисертація також пропонує емпірично орієнтовані висновки до всіх розділів. У них здобувач пропонує стратегії зміцнення демократичних інституцій у різних контекстах форм правління, підкреслюючи значення національного інституційного дизайну та соціокультурних умов.

Наукова новизна дисертації полягає в інтеграції різноманітних аналітичних перспектив для розробки нової основи для розуміння взаємозв'язку між інституційними структурами форм правління та процесами демократизації. Якщо попередні дослідження зосереджувалися окремо на типах режимів або інституційних реформах, ця робота унікальним чином поєднує обидва аспекти, що забезпечує динамічний та системний погляд. Алексеєнко А. І. вводить інноваційні концепції щодо адаптивності різних форм правління у відповідь на демократичні виклики та умови, за яких гібридні режими можуть переходити до більш консолідованих демократій, або навпаки – регресувати до рівня автократичних режимів. Дослідження заповнює важливі прогалини в сучасній політологічній літературі, пропонуючи порівняльну перспективу, яка враховує як структурні аспекти форми правління, так і суспільні фактори, що впливають на політичну модернізацію.

Дисертаційна праця враховує сучасні глобальні тренди, які характеризується відступом від демократії, зростанням популістських рухів та поширенням гібридних режимів. Висновки дисертації Алексеєнка А. І. є надзвичайно важливими для сучасної України, особливо в контексті взаємодії з міжнародними організаціями та представниками громадянського суспільства, які займаються підтримкою демократичних реформ. У дисертації слушно наголошується на тому, що розуміння специфічних особливостей та обмежень кожної форми правління має вирішальне значення для розробки ефективних

стратегій сприяння сталості демократизації, запобігання регресу та зміцнення інституційної стійкості (розділ 2 дис.).

Як вже зазначалося, міждисциплінарна рефлексія, присутня в роботі, є однією з її помітних сильних сторін. Автор включає знання з політологічних теорій зміни режимів, соціологічних перспектив політичної культури та суспільних змін, а також правового аналізу конституційних рамок.

Крім того, дослідник демонструє власну авторську позицію та зрілість як фахівця. Розробка оригінальних дослідницьких положень, критичне осмислення існуючих концепцій та ефективне використання дослідницьких методів демонструють високий рівень наукової компетентності. Здобувач виявив здатність синтезувати емпіричні дані з теоретичними висновками та розробляти політичні рекомендації свідчить про сильні аналітичні навички та глибоке розуміння предмета дослідження.

У цілому аналіз тексту дисертації та спілкування з Алексеєнком А. І. протягом навчання в аспірантурі ДНУ, підтверджують його вміння орієнтуватися в складних міждисциплінарних проблемах на межі політичних наук та правознавства. Він продемонстрував наукову самостійність та готовність до подальшої академічної кар'єри.

У висновках дисертації містяться підсумки дослідницької роботи, а також здійснюється конкретизація результатів роботи у зв'язку з поставленими завданнями. Для них характерна лаконічність, конкретність, відповідність нормативним вимогам. Привертає увагу інтерпретація розбіжностей автократизації молодих демократій та гібридних режимів, які стали реальністю, що зафіксована в численних міжнародних звітах та експертних оцінках, викладені здобувачем. Згідно з Алексеєнком А. І., міцність та самовідтворюваність гібридних режимів зумовлена неможливістю політично активної опозиційної меншості подолати політичну перевагу правлячої партії, яка неформально контролює уряд та правоохоронну систему і більшу частину парламенту» (стор. 206 дис.).

Список використаних джерел налічує 278 позиції. Слід відзначити опрацювання дисертанткою значної кількості іноземної літератури, яка вперше введена до наукового обігу. Рівень апробації роботи також є цілком задовільним – 4 фахових публікацій, а також участь у 3 наукових конференціях.

Ці та інші позитивні риси дисертаційного дослідження Алексеєнка А. І. дають підстави вважати його автора всебічно підготовленим молодим фахівцем, який заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 «Політологія».

Кваліфікаційна наукова праця Алексеєнка А. І. відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії від 12 січня 2022 р. № 44, а її авторка

заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 052 Політологія.

ВИСНОВКИ РЕЦЕНЗЕНТІВ:

Д-р політ. наук, проф., завідувач кафедри міжнародних відносин Іщенко І. В.:

Оцінив роботу як самостійну, творчу і новаторську. Вивчення дисертації та наукових праць засвідчило актуальність та новизну роботи. Поставлена у дослідженні мета досягнута, основні завдання успішно вирішені. Отримані результати є обґрунтованими та достовірними, мають теоретичне значення та практичну цінність і можуть бути використані в науковій та практичній діяльності.

Попри вказані зауваження, дисертаційна робота Алексеєнка Артема Ігоровича «Форма правління як чинник модернізації політико-інституційних відносин в умовах демократичних трансформацій» є самостійною та завершеною працею, в якій отримані нові наукові результати, що у сукупності вирішують проблему суттєвого значення для політичної науки.

Канд. політ. наук, доц., доцент кафедри міжнародних відносин Петров П.Г.:

Погодився з аналізом роботи, наданим першим рецензентом, зауважив, що підтримує думку наукового керівника. Рецензент зазначив, що у дисертації наукові положення та нові науково обґрунтовані теоретичні результати проведених здобувачем досліджень мають істотне значення для політичної науки і полягають у тому, що А. Алексеєнком було розкрито процес перетворення форми правління на реальний інструмент демократизації. Він стає можливим на основі політичної волі, спільного консенсусу та визначальної лідерської позиції конкретних проєвропейських політичних сил. У контексті сучасної України використати потенціал демократичної мережної республіки для реалізації всебічних реформ євроінтеграції можливо за умови чіткого стратегічного бачення дотримання дорожньої карти та адекватного розуміння значущості реформ всіма інституціями, які до них залучені. Здобувач Алексеєнко Артема Ігорович є аспірантом, яка повністю виконав вимоги освітнього та наукового компонентів освітньо-наукової програми доктора філософії за спеціальністю 052 Політологія.

В ОБГОВОРЕННІ ДИСЕРТАЦІЇ АСПРАНТА АЛЕКСЕЄНКА А.І. ВЗЯЛИ УЧАСТЬ:

Д-р філос. наук, проф., професор кафедри філософії Шевцов С.В.:

Я хотів би погодитися, що робота Артема є дуже актуальною. Мені дуже сподобалось підгрунття дослідження – сучасна ситуація в Україні та в світі,

акцент на потребі забезпечити консенсусне сприйняття кінцевого результату конституційних реформ форми правління з боку всіх акторів (агентів) реформ. Вірно в доповіді ідеться про забезпечення якісних відкритих науково-експертних обговорень, презентації плану реформ перед громадськістю всередині країни та за її межами. Ми побачили, що в українських реаліях відбулося консервація проміжного стану, в якому політична ініціатива окремих інституцій залишилися без реалізації. Відповідно своєрідний «попит» на реформи з боку демократичної громадськості та експертних спільнот залишається на високому рівні. Також хочу відзначити, що будь-яку складну наукову задачу не можна вирішити одним методом. Необхідний міждисциплінарний політико-правознавчий підхід. Він був реалізований повною мірою, аспірант Артем Алексеєнко його успішно застосував. Тому я задоволений, що під час дослідження такої складної проблеми отриманий такий вагомий результат.

Д-р філос. наук, проф., професор кафедри філософії Павлова Т.С.:

Як член міжкафедрального наукового семінару факультету суспільних наук і міжнародних відносин, хочу висловитися про дану дисертаційну роботу. Робота є актуальною. Мені сподобалось, що вона доведена до логічного завершення та представляє собою реальний дослідний продукт, який може застосовуватись безпосередньо для аналізу сучасної політичної ситуації та процесу формування політичної ідентичності громадянської свідомості в Україні. В цілому, я вважаю, що зазначені недоліки не впливають на загальну позитивну оцінку роботи. Дисертація задовольняє усім вимогам до таких робіт, і здобувач Артем Алексеєнко заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії. Мені дуже сподобалась його доповідь. Сподобались відповіді на всі запитання і на зауваження фахівців-експертів.

Д-р політ. наук, проф., завідувач кафедри політології, соціології та публічного управління Ставченко С.В.:

Артем Ігорович Алексеєнко – наш аспірант, один з випускників ДНУ. Хочу зазначити, що наші талановиті студенти зараз рідко стають на шлях наукових досліджень. При цьому, треба зазначити, що Артем має інший фах, іншу спеціальність, за час навчання в ДНУ він отримав юридичну та економічну спеціальності і тому досить логічно, що він обрав шлях наукової діяльності в аспірантурі. І як ми побачили, ця міждисциплінарність саме і дозволила йому побачити проблему дослідження комплексно. Артем дійшов до моменту, коли може виступати перед спеціалізованою радою доволі впевнено. І це, скоріш, виняток, ніж правило. Більшість талановитих випускників-правознавців обирають інший шлях. А він обрав наукову діяльність і багато часу цьому віддала. Як завідувач випускової кафедри політології, соціології та публічного управління вважаю, що наш учень вартий присудження відповідного ступеня. Думаю, що ви теж це підтримуєте. Закликаю вас її підтримати при голосуванні. Дякую.

Д-р політ. наук, доц., професор кафедри політології, соціології та публічного управління Шуліка А.А.:

Мені дуже імпонує, що здобувач в наш складний час наважився на захист дисертації. Під час доповіді на попередніх етапах йому було подано ряд зауважень, він до них дослухався і надав грамотні відповіді, акцентував увагу на певних особливостях, зокрема, з прикладного аспекту. Мій висновок такий, що зауваження не впливають на загальне враження про роботу. Робота є завершеною і актуальною. Вона відповідає всім вимогам до наукових робіт, які висуваються на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Її автор, Артем Ігорович Алексеєнко заслуговує присудження їй ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 Політологія. Дякую.

ВИСНОВОК

Актуальність теми дисертації. Політико-інституційна конфігурація сучасних форм правління привертають увагу наукової спільноти як міждисциплінарна проблема нормативного забезпечення активізації та підтримки демократичного політичного розвитку на макрорівні. Крім того, вона досліджується як сукупність механізмів адаптації політичних систем до реалій нового цифрового світу.

В умовах сучасної України конфігурація форми правління виступає одним з ключових напрямків зусиль щодо євроінтеграції, а також забезпечення консолідації суспільства в умовах війни. Непорушність конституційних правил взаємодії між політичними інституціями створила умови для тривалого опору діям країни-агресора. Водночас період повоєнного відновлення буде вимагати поновлення правил політичної конкуренції, гнучкого (ліберального) ставлення до політичної опозиції та в цілому проявів політичного плюралізму. За цих умов актуалізується питання тимчасової форми правління або перехідних режимів функціонування наявних конституційних моделей.

Також формування національної моделі форми правління парламентського республіканського типу (яка буде відповідати зразкам більшості країн ЄС) вимагає оцінки функціональності та спроможності українських політичних інститутів в контексті глобальної політичної гри. Таким чином, актуальність теми дисертації зумовлена пріоритетами розвитку міждисциплінарного наукового дискурсу щодо форм правління, а також практичними тенденціями видозміни та пошуку нових конфігурацій в умовах демократичних трансформацій.

Затвердження теми та плану дисертації. Тема дисертації затверджена на засіданні Вченої Ради Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, протокол. протокол №12 від 30.05.2022 р. Науковим керівником призначено канд. політ. наук, доцента Лясоту А.Є.

Зв'язок теми з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна

робота виконана згідно з темою науково-дослідної роботи кафедри політології Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара «Особливості формування сталої (консолідованої) демократії в Україні: теоретико-методологічний, політико-інституційний та політико-комунікаційний виміри» № держреєстрації 0119U100299 (2022-2024 рр.).

Публікації та особистий внесок автора. Дисертація є особистою науковою працею, яку виконано автором протягом 2022-2025 рр. Всі дослідні процедури та наукові публікації виконані автором самостійно, без співавторів.

Результати дисертації апробовані у 9 наукових працях, до яких належать 5 статей у фахових наукових виданнях і 4 додаткових публікації в тезах всеукраїнських і міжнародних наукових конференцій. Зокрема, положення дослідження були представлені на: The 5th International scientific and practical conference «Innovative development of science, technology and education» (February 15-17, 2024, Vancouver, Canada); III Всеукраїнській науково-практичній конференції «Громадсько-політична діяльність та соціально-гуманітарні науки в умовах російської агресії» (30 квітня 2025 року, Київ, Україна); XXV Міжнародній науково-практичній конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Політ. Сучасні проблеми науки» (1-4 квітня 2025 року, Київ, Україна); The 2nd International scientific and practical conference «International experience in scientific research» (September 25-27, 2025, Chicago, USA).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, які сформульовані в дисертації. Сформульовані у дисертації наукові положення, висновки та рекомендації, відповідають вимогам до подібного виду досліджень і базуються на узагальненні широкого охоплення наукової літератури та достатнього обсягу аналітичних даних отриманих в ході виконання науково-дослідних робіт. Достовірність результатів дисертаційної роботи підтверджена їх апробаціями на науково-комунікативних заходах, у тому числі на міжнародних науково-практичних конференціях. Обґрунтованість отриманих результатів забезпечується завдяки комплексного використання в дисертаційній роботі теоретичних, емпіричних та статистичних методів наукових досліджень, які відповідають визначеним меті та завданням. Високий рівень обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації забезпечені структурно-логічною схемою дослідження відповідно до поставленої мети. Також, слід відзначити, відповідність предметної спрямованості дисертаційного дослідження паспорту наукової спеціальності 052 «Політологія».

Наукова новизна отриманих результатів

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше у вітчизняній політичній науці було встановлено зміст та значення форми правління як чинника модернізаційних перетворень політико-інституційних відносин в рамках процесів демократизації.

Вперше

- виявлено модернізаційний потенціал форми правління в контексті функціонування демократизації політичних інститутів, який полягає в нормуванні статусу-кво демократичної політичної участі, балансу представлення влади та опозиції забезпечення прав міноритарних спільнот тощо;

- розкрито ознаки інституційної спроможності гілок влади в рамках функціонування парламентської форми правління, до яких належить політична ініціативність, яка полягає в просуванні певних законодавчих змін та законодавчої підтримки політико-інституційних взаємодій, фокусування уваги на стратегічному курсі, яке полягає у збереженні макрополітичної сталості держави на основі позицій представницької, виконавчої та судової влади, співвимірності політичної активності та адекватності реакції на політичні події в умовах політичних криз;

- оцінено демократизаційний потенціал мережної республіки як форми правління, що забезпечує горизонтальну взаємодію наявних політичних інститутів включно із локальними і регіональними громадами, а також громадянського суспільства з інститутами публічної представницької влади з метою забезпечення внутрішньої консолідації політичної системи та ефективного реагування на кризові виклики

Уточнено

- параметри авторитаризації демократичної політико-інституційної взаємодії на основі врахування мотивації спроб реформ форми правління. До них належать: зростання кількості односторонніх контрольних-обмежувальних ініціатив з боку певних інститутів, зміцнення ролі неформальних практик ухвалення макрополітичних рішень з усуненням діяльності легітимних та апробованих механізмів, звуження практик та ситуацій публічних обговорень концептуального змісту законодавчих перетворень форм правління на основі консенсусу політичних груп суспільстві;

- емпіричні маркери мінімальної демократичної достатності, які стосуються ефективності функціонування форм правління як механізмів гарантованого представництва інтересів та можливості арбітражу в політичні конфліктах і протистояння. У цьому контексті доведено, що «провальні держави» (failed states) втрачають функціональність внаслідок первинної дисфункції розподілу влади та її концентрації в руках однієї політичної групи;

- практика асинхронності політико-інституційної взаємодії, яка полягає у порушенні нормативних термінів та результатів політико-інституційного контакту та функціонування. Асинхронність виникає внаслідок порушення режимів інституалізації демократичних практик та домінування практик формальності (імітаційності) в режимах функціонування базових політичних інститутів.

Набуло подальшого розвитку

- розкриття специфіки демократичної політичної суб'єктності судової влади, яка полягає в застосуванні права вето в кризових умовах у відповідь на виникнення особливого реформаційного стану громадської думки та суспільного консенсусу щодо реформ форми правління;

- з'ясування вихідних умов оптимальної національної моделі парламентсько-президентської форми правління в Україні, які полягають у фіксації вирішальної ролі спроможного двопалатного парламенту в пролонгації демократичних реформ та закріпленні практик демократичної політичної участі й повноти реалізації принципів політичного плюралізму.

Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що положення дисертації можуть знайти своє застосування висновки та рекомендації автора щодо підготовки конституційної реформи України з метою подальшого розвитку парламентаризму, демократичного урядування, політичної ролі судової влади, експертної оцінки перспектив демократизації України після періоду військового стану. Напрацювання дисертації можуть бути застосовані для підготовки і викладання в ЗВО України спеціальних курсів «Демократичний конституціоналізм», «Політичні засад поділу влади», «Методи політико-правового аналізу», «Політичні інститути та процеси».

Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих працях та особистий внесок у них автора.

Постановка і вирішення всього комплексу завдань та публікація результатів дослідження здійснені автором самостійно. За темою дослідження автором одноосібно опубліковано 9 робіт, з них 5 – у фахових виданнях України з політичних наук, 4 – доповіді на міжнародних і всеукраїнських конференціях. Публікації Алексеєнка А.І. відповідають вимогам пп. 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (із змінами).

Список робіт, опублікованих за темою дисертації:

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

Публікації у наукових фахових виданнях України та міжнародних науково-метричних базах:

1. Алексеєнко А.І. Політичні аспекти розвитку форми правління у міждисциплінарному науковому дискурсі. Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. 2024. Вип. 52. С. 311-316.

DOI: <https://doi.org/10.30970/PPS.2024.52.39>

http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/52_2024/41.pdf

2. Алексеенко А. І. Сучасні форми правління в перспективі інституційних інновацій: політичний аспект. Політикус.2024. Вип.1, № 3. С. 27-32.

DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2024-1.4>

<http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/19906/1/6.pdf>

3. Алексеенко А. І. Форма державного правління як чинник політичної консолідації трансформаційного суспільства. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2024. № 50. С. 163-166.

DOI: <https://doi.org/10.32782/apfs.v050.2024.27>

http://apfs.nuoua.od.ua/archive/50_2024/29.pdf

4. Алексеенко А. І. Форма правління демократичної держави на тлі кризового політико-інституційної дизайну. Філософія та політологія в контексті сучасної культури. 2024. Т. 16, № 1. С. 74-81.

DOI: <https://doi.org/10.15421/352421>

<https://fip.dp.ua/index.php/FIP/article/view/1208>

5. Алексеенко А. І. Модернізація форм правління в умовах політичних трансформацій: політико-інституційні та політико-ситуативні чинники. Філософія та політологія в контексті сучасної культури. 2025. Т. 18, № 1. С. 205-211.

DOI: <https://doi.org/10.15421/342524>

<https://visnukpfs.dp.ua/index.php/PFS/article/view/1268>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Алексеенко А.І. Генеза та перспективи застосування компаративістичного методу у дослідженнях форм правління. The 5th International scientific and practical conference “Innovative development of science, technology and education” (February 15-17, 2024). Vancouver, Canada: Perfect Publishing, 2024. P. 450-456. URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2024/02/innovative-development-of-science-technology-and-education-15-17.02.2024.pdf>

2. Алексеенко А. І. Форма правління в міждисциплінарному дискурсі. Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Громадсько-політична діяльність та соціально-гуманітарні науки в умовах російської агресії» (30 квітня 2025 року, Київ, Україна). Ніжин: вид-во НДУ імені М. Гоголя, 2025. С. 134-137. URL: https://socpolkai.com.ua/wp-content/uploads/2025/09/zbirnyk_materialiv_konferencziyi_kai_2025_30_04-1.pdf

3. Алексеенко А. І. Форма правління як чинник сучасних політико-інституційних трансформацій. XXV Міжнародна науково-практична конференція здобувачів вищої освіти і молодих учених «Політ. Сучасні проблеми науки» (1-4 квітня 2025 року, м. Київ). Київ, 2025. С. 437-438.

<https://nau.edu.ua/ua/menu/science/naukovi-zahody/konferenczii-ta-seminary/mizhnarodna-naukovo-praktychna-konferencziya-molodyh-uchenyh-i-studentiv-polit.html>

4. Алексеєнко А. І. Антикризисний потенціал форм державного правління. The 2nd International scientific and practical conference “International experience in scientific research” (September 25-27, 2025). Chicago, USA: BoScience Publisher, 2025. P. 281-285. URL <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2025/09/INTERNATIONAL-EXPERIENCE-IN-SCIENTIFIC-RESEARCH-25-27.09.25.pdf>

На підставі заслуховування та обговорення доповіді Алексеєнка А.І. про основні положення дисертаційної роботи, питань та відповідей на них УХВАЛИЛИ:

1. Вважати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованості, наукової та практичної цінності здобутих результатів дисертація Алексеєнка Артема Ігоровича «Форма правління як чинник модернізації політико-інституційних відносин в умовах демократичних трансформацій» відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії від 12 січня 2022 р. № 44.

2. Рекомендувати дисертацію Алексеєнка Артема Ігоровича «Форма правління як чинник модернізації політико-інституційних відносин в умовах демократичних трансформацій» до захисту в спеціалізованій вченій раді для разового захисту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 Політологія.

3. Рекомендувати вченій раді університету розглянути питання про створення спеціалізованої вченої ради для разового захисту дисертації доктора філософії за спеціальністю 052 Політологія Алексеєнка Артема Ігоровича у такому складі:

№ з/п	Прізвище, ім'я, по батькові	Місце основної роботи, підпорядкування, посада	Науковий ступінь, шифр, назва спеціальності, за якою захищена дисертація, рік присудження	Вчене звання (за спеціальністю, кафедрою), рік присвоєння	Наукові публікації, опубліковані за останні п'ять років, за науковим напрямом, за яким підготовлено дисертацію здобувача
1	2	3	4	5	6
1.	Кривошеїн Віталій Володимирович (голова)	Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара Міністерства освіти і науки України, декан	доктор політичних наук, 23.00.01 – теорія та історія політичної науки, 2010 р.	професор кафедри соціології, 2014 р.	1. <i>Kryvoshein V., Kononenko V., Koshovyi B.-P., Dynnyk I., Lazebna I. (2024). Public Opinion and Public Policy: an Interactive Analysis of the Interaction between Citizens and Government in the Context of Decision-Making in Ukraine. Revista</i>

1	2	3	4	5	6
		факультету суспільних наук і міжнародних відносин			<p><i>Juridica</i>, 77 (1, January-March), 835-857. (Scopus). http://dx.doi.org/10.26668/revistajur.2316-753X.v1i177.6872</p> <p>Ключові слова: Public opinion; <i>Public policy</i>; Sustainable development; Human capital; Intellectual security; Interactive analysis; <i>Interaction between citizens and government</i>; Decision-making.</p> <p>2. Bobos O., Plazova T., Marchuk N., Fihurna M., <i>Kryvoshein V.</i> (2023). Public Policy in the Context of Political, Military, and Financial Risks: Challenges and Ways of Implementation. <i>Revista Brasileira de Direito</i>, 19 (3, September-December), 1-22. (Web of Science) https://doi.org/10.18256/2238-0604.2023.v19i3.4981.</p> <p>Ключові слова: <i>Public policy</i>; Modern challenges; Crises; Ways of implementation; War.</p> <p>3. Slobozhan O., Lisyansky P., Demidov I., <i>Kryvoshein V.</i>, Melnychenko O. (2025). The Impact of Political Risks on the Effectiveness of Public Policy. <i>Management (Montevideo)</i>, 3, 234. (Scopus). https://doi.org/10.62486/agma2025234.</p> <p>Ключові слова: Economic security, Geopolitical instability, Management decisions, <i>Public administration</i>, Strategic planning.</p>
2.	Іщенко Ігор Васильович (рецензент)	Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара Міністерства освіти і науки України, завідувач кафедри міжнародних відносин	доктор політичних наук, 23.00.02 – політичні інститути та процеси, 2010 р.	професор кафедри міжнародних відносин, 2020 р.	<p>1. <i>Ishchenko I.</i>, Bashkeieva O., Zaiets O. (2025). Cultural Patterns of Political Institutions under Polarization in International Relations. <i>Evropský politický a právní diskurz</i>, 12 (2), 29-40. (Scopus). https://doi.org/10.46340/eppd.2025.12.2.3</p> <p>Ключові слова: cultural patterns, <i>political institutions</i>, polarization, international</p>

1	2	3	4	5	6
					<p>relations, guanxi, mianzi, Hindutva, values, synergetics, constructivism.</p> <p>2. Ищенко І.В., Кривченко Д.С. (2025). Доцільність використання концепції «Path Dependence» на прикладі загальних тенденцій розвитку країн Африки. <i>Філософія та політологія в контексті сучасної культури</i>, 17 (1), 198-205. (фахове, кат. Б). https://doi.org/10.15421/352526</p> <p>Ключові слова: path dependence, політичні інститути, економічна модель, Африка, використання концепції, цілі сталого розвитку.</p> <p>3. Ищенко І., Білан А. (2025). Багатостороння дипломатія як політичний інститут з регулювання міграційної політики: попередження і подолання криз в Європі. <i>Вісник Львівського університету</i>. Серія філос.-політолог. студії, 60, 297-304. (фахове, кат. Б). https://doi.org/10.30970/PPS.2025.60.35</p> <p>Ключові слова: політичні інститути, багатостороння дипломатія, міграційна криза, міграційна політика, адаптація, модель міграції, глобальні проблеми, легітимність, Європейський Союз, Україна.</p>
3.	Петров Павло Григорович (рецензент)	Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара Міністерства освіти і науки України, доцент кафедри міжнародних відносин	кандидат політичних наук, 23.00.02 – політичні інститути та процеси, 2018 р.	доцент кафедри міжнародних відносин, 2022 р.	<p>1. Петров П., Вершина В., Головка І. (2025). Роль публічної дипломатії та парадипломатії як інструмент зміцнення політичних інститутів у цифровому вимірі. <i>Філософія та політологія в контексті сучасної культури</i>, 16 (2), 215-221. (фахове, кат. Б). https://doi.org/10.15421/352462</p> <p>Ключові слова: міжнародні відносини, політичний</p>

1	2	3	4	5	6
					<p><i>інститут, глобалізація, інституційні виклики, інституційні інновації, трансформація, демократія.</i></p> <p>2. Петров П. (2024). Особливості трансформації політико-інституційних комунікаційних відносин з внутрішнім та зовнішнім середовищем під впливом процесу цифровізації. <i>Епістемологічні дослідження в філософії, соціальних і політичних науках</i>, 7 (2), 160-166. (фахове, кат. Б). https://doi.org/10.15421/342455.</p> <p>Ключові слова: <i>політичний інститут, інституційні виклики, трансформація, цифровізація, інституційні інновації, дезінформація.</i></p> <p>3. Петров П. (2025). Трансформація політичних інститутів у цифрову епоху: інновації, стабільність і криза довіри. <i>Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління</i>, 1 (77), 129-133. (фахове, кат. Б). https://doi.org/10.32689/2523-4625-2025-1(77)-18</p> <p>Ключові слова: <i>цифровізація, інституційні виклики, цифрова демократія, інституційні інновації, політичні трансформації, міждисциплінарний дискурс, трансформація.</i></p>
4.	Третяк Олексій Анатолійович (опонент)	ДНКП «Державний університет «Київський авіаційний інститут» Міністерства освіти і науки України, завідувач кафедри	доктор політичних наук, 23.00.01 – теорія та історія політичної науки, 2013 р.	професор кафедри політології, 2020 р.	1.Третяк О.А. (2024). Аналітика сучасної політичної безпеки: «ординарні» підходи до формування публічного експертного контенту. <i>Філософія та політологія в контексті сучасної культури</i> , 16 (1), 118-123. (фахове, кат. Б). https://doi.org/10.15421/352426 Ключові слова: <i>політична</i>

1	2	3	4	5	6
		соціології, політології та філософії			<p>комунікація, політична безпека, інформаційна провокація, інформаційна інвазія, експертний продукт, інформаційно-комунікаційна поведінка.</p> <p>2. Третяк О.А., Ставченко С.В. (2022). Антикризові політичні технології: зміст та значення в умовах політичної трансформації. <i>Вісник Львівського університету. Серія Філософсько-політологічні студії</i>, 4, 26-29. (фахове, кат. Б). https://doi.org/10.30970/PPS.2022.44.31</p> <p>Ключові слова: політична криза, антикризова політика, політичні технології, демократизація, політична трансформація, політична участь, політичні комунікації.</p> <p>3. Третяк О.А. (2023). Політичні інститути, владні відносини, політичні комунікації та політичні трансформації: контексти взаємодії в класичному поняттєвому просторі публічної сфери політики. <i>Епістемологічні дослідження в філософії соціальних і політичних наук</i>, 6 (2), 99-105. (фахове, кат. Б). https://doi.org/10.15421/342213</p> <p>Ключові слова: публічна сфера політики, політична деліберація, діджиталізація, політичні інститути, політична трансформація, політична комунікація, політичний консенсус.</p>
5.	Каращук Микола Григорович (опонент)	Київський національний університет імені Тараса Шевченка Міністерства освіти і науки України, доцент кафедри	кандидат політичних наук, 23.00.02 – політичні інститути та процеси, 2006 р.	доцент кафедри політології, 2013 р.	<p>1. Каращук М.Г. (2022). Демократія, громадянське суспільство і безпека в умовах поширення ситуації ризику. <i>Політологічний вісник</i>, 89, 175-186. (фахове, кат. Б). https://doi.org/10.17721/2415-881x.2022.89.175-187</p> <p>Ключові слова: демократія;</p>

1	2	3	4	5	6
		політології			<p><i>громадянське суспільство</i>; безпека; ризик; недовіра; страх.</p> <p>2. <i>Карашук М.Г.</i>, Ліпін М.В. (2023). Інклюзія, демократія і влада в контексті політичної суб'єктивації. <i>Політологічний вісник</i>, 90, 59-82. (фахове, кат. Б). https://doi.org/10.17721/2415-881x.2023.90.59-84</p> <p>Ключові слова: політика; політичне; <i>інклюзія</i>; ексклюзія; інтеграція; демократія; політична суб'єктивація; глобалізація; всезагальне.</p> <p>3. Карашук А.М. Карашук М.Г. Легітимність державної влади в сучасній Україні. <i>Політологічний вісник</i>, № 93, 124-137. (фахове, кат.Б). https://zpv.knu.ua/index.php/pb/article/view/259 DOI: https://doi.org/10.17721/2415-881x.2024.93.1</p> <p>Ключові слова: <i>легітимність</i>, <i>влада</i>, політичні еліти, <i>громадянське суспільство</i>, криза легітимності, <i>демократія</i>.</p>

Результати відкритого голосування:

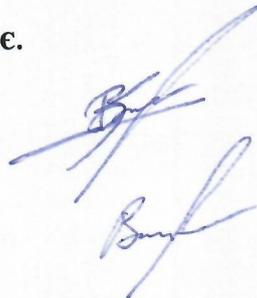
«За» - 17,

«Проти» - немає,

«Утримались» - немає.

Головуючий

Секретар

Віталій КРИВОШЕЇН

Вікторія ВЕРШИНА